

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ ЕЛЕКТРОННИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ В УКРАЇНСЬКІЙ ШКОЛІ

М. П. Москвич

Представлено авторський досвід створення електронних посібників і підручників із трудового навчання як засобу поліпшення якості технологічної освіти в школі. Розкрито умови, необхідні для розроблення педагогічних програмних засобів, та проблеми, із якими стикаються автори ППЗ на цьому шляху.

Ключові слова: педагогічні програмні засоби, електронний підручник, трудове навчання.

Москвич Н. П. Проблемы и перспективы создания электронных учебных средств в украинской школе

Представлен авторский опыт создания электронных пособий и учебников по трудовому обучению как средства улучшения качества технологического образования в школе. Раскрыты условия, необходимые для разработки педагогических программных средств, а также проблемы, с которыми сталкиваются авторы ППС на этом пути.

Ключевые слова: педагогические программные средства, электронный учебник, трудовое обучение.

Moskvych M. P. Objective Prospects of the Educational Software Design in Ukrainian School

Currently differentiated approach to educational process in upper secondary school is implemented by introducing a wide range of elective courses. Having analyzed the normative base, the author concludes that currently the number of foreign language courses is not sufficient. The author states that elective courses are to be based on a single concept which is aimed at versatile personal development of a student whereas their construction must be the result of scientific and pedagogical cooperation. It is deemed that the core element of elective course must be a printed book. The author outlines the following didactic principles of their constructing: module structure, interdisciplinary connections, distinct professional orientation, and stimulation of students' cognitive activity by creative tasks.

Keywords: elective course, foreign language, textbook, upper secondary school, profile education, vocational guidance.

Стрімке зростання у XXI ст. обсягу інформації, використання ІКТ у навчанні і виробничтві формують нові вимоги до вітчизняної освіти: сучасне навчання повинно стати мобільним та інтерактивним, а самоосвіта і можливість здобувати й поліпшувати освіту, не виходячи з дому, набувають дедалі більшого значення. Тому актуальним завданням освітян є розроблення сучасних електронних засобів навчання.

Ця стаття представляє авторський досвід створення е-посібників і підручників із трудового навчання як засобу поліпшення якості технологічної освіти, розкриває умови, необхідні для розроблення електронних засобів навчання, та проблеми, із якими стикаються їх автори на цьому шляху.

Електронний підручник чи посібник – це спеціально розроблений педагогічний програмний засіб (ППЗ), який охоплює велику кількість навчального матеріалу і дає учневі змогу самостійно або під керівництвом учителя засвоїти його. Такий ППЗ є відповідним навчальній програмі, призначеним для групового, індивідуального навчання навчальним інтерактивним гіпермедійним електронним виданням, у якому рівнозначно та взаємопов'язано за допомогою тих чи інших програм співіснує текстова, графічна, звукова й

інша інформація, забезпечуючи системність викладу у процесі освіти.

Електронний ППЗ, на відміну від друкованих видань, має, зокрема, такі особливості: інтерактивність; гіпертекстова структура; наявність гіперпосилань; використання різноманітних анімацій і відео з Інтернету або (що значно краще!) відзнятих самим учителем; наявність матеріалу для виконання практичних робіт і проведення контрольних чи тематичних робіт (тестових завдань) із обов'язковим виставленням оцінки.

Створення ППЗ з трудового навчання – складний творчий процес, що потребує від розробника знань предмета «Трудове навчання», методики його викладання, педагогіки, володіння комп'ютерними технологіями та елементами комп'ютерного дизайну. Електронний підручник чи посібник має акумулювати основні педагогічні, методичні, дидактичні, наукові й інформаційно-довідкові матеріали, необхідні вчителям для підготовки до уроків та учням для навчання.

Із 2005 р., спостерігаючи за рівнем забезпечення друкованими підручниками учнів сільських та міських шкіл Зіньківського району Полтавської області, автор цих рядків переконався, що таких підручників не вистає для здійснення ефективного навчального

процесу. У 2007 р. один підручник у нашому районі видавався на 14–19 учнів, у подальші роки – на 4–6, 9–10 школярів. Постали питання: як можуть 19 дітей вивчити предмет, маючи один підручник, і що можна зробити на рівні школи, району, області, аби ліквідувати це ганебне явище?

Саме в цей час я став учасником обласної спеціальної дослідницької групи (ОСДГ) Полтавського ОІППО «Проектування як метод пізнання в освітній галузі «Технології» (керівник – Чемшит В. Г.) і в рамках роботи ОСДГ почав розробляти посібники з використанням кодів HTML, які можна було розмістити у мережі Інтернет. У 2007–2012 рр. було створено 4 електронні посібники: «Трудове навчання», 8, 9 класи, та «Технології», 10,11 класи, які мали і гіперпосилання, і відеоролики, і тестові завдання наприкінці кожного розділу. Посібники для 8 і 9 класів отримали Гриф Міністерства освіти і науки України (рис. 1).

Рис. 1. Е-посібники з трудового навчання (автор – М. П. Москвич)

У результаті рівень забезпечення підручниками з трудового навчання учнів моєї школи зріс із 5–20 до 90–95 %. Вони стали «найбагатшими» учнями України в сенсі забезпечення електронними підручниками та посібниками «місцевого виробництва».

На мою думку, умовами, необхідними для створення електронного посібника, є такі (Рис. 2):

1. Залучення програмістів до написання програм, посібників.
2. Керування науковцями процесом створення електронних носіїв.
3. Залучення учителів-практиків та обдарованих дітей для створення бази даних, необхідної для підготовки посібника.
4. Виділення коштів на відділі освіти для роботи над практичним матеріалом посібників та власне їх написанням.

Варто назвати проблеми, що стають на заваді проектуванню ППЗ та їх широкому використанню в українських школах:

1. Недостатній рівень комп'ютерної грамотності вчителів для розроблення електронних засобів навчання (навичок, здобутих на курсах «Intel», замало).
2. Брак співпраці між педагогами-практиками та програмістами, науковцями.
3. Складнощі, пов'язані із поширенням і тиражуванням електронних посібників в Інтернеті чи на носіях, оскільки

Міністерству освіти й авторам не вигідно поруч із друкованим посібником випускати електронний.

4. Брак універсальної технології та відповідних стандартів розроблення необхідних освітніх електронних матеріалів.

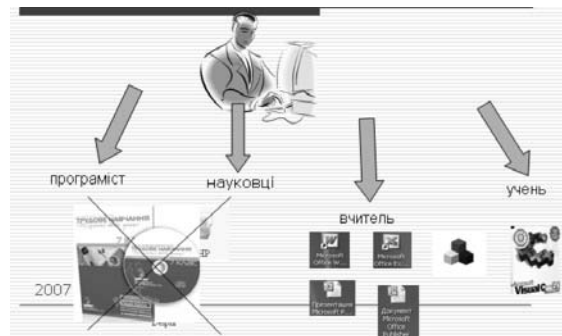

Рис. 2. Умови, необхідні для створення е-посібника

Кілька тез щодо перспектив електронних посібників. На мою думку, друкований підручник – добре, але майбутнє все-таки за електронним. Створення електронних програм, посібників повинно бути пріоритетним напрямом забезпечення навчального процесу під час опанування трудового навчання в школі. Треба поширювати досвід учителів трудового навчання України щодо створення посібників, дидактичних матеріалів. Головним, мабуть, є підготовка фахівців у галузі розроблення інтелектуальних інформаційних матеріалів нового покоління – електронних програм і посібників. Досить витратити кошти на друковані підручники, якщо Міносвіти не в змозі ними забезпечити навчальний процес (учні 6-го класу за станом на грудень 2014 р. не мають їх для роботи над програмовим матеріалом). Поруч із випуском друкованих посібників, підручників видавати електронний варіант і обидва запускати на апробацію (в січні-лютому 2015 р. проводитиметься нарада щодо апробації підручника «Трудове навчання, 7 клас», але ж знову друкованого варіанта!).

Коли запитую учнів, який носій кращий – друкований чи електронний, вони майже однотайно відповідають: електронний... Чому ж не дати їм електронні засоби навчання, адже вони – «цифрове покоління», яке активно використовує мобільники, планшети, комп'ютери? Чому ми працюємо не для дітей?

Створення електронних навчальних засобів для української школи є перспективним напрямом освітньої роботи, що має підтримуватися і педагогічним співтовариством, і державою, а представлений вище досвід може бути на цьому шляху певним взірцем для моїх колег.

Що ж до моїх планів на майбутнє, то зараз працюю над сайтом, де вчителі могли б побачити всі інваріантні та варіативні модулі, видані Міносвіти, мої електронні посібники, тестові завдання, проекти, фото, відео. Головне при цьому – маю забезпечити зворотний зв'язок для відвідувачів і користувачів сайту.

Цитувати: Москвич М. П. Проблеми і перспективи створення електронних навчальних засобів в українській школі / М. П. Москвич // Постметодика. – 2014. – № 4. – С. 33–34.

© М. П. Москвич, 2014. Стаття надійшла в редакцію 10.10.2014 ■